

UZASADNIENIE (do projektu ustawy)

I. Cele projektu

Celem projektowanej ustawy jest transpozycja do prawa polskiego dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/943 z dnia 8 czerwca 2016 r. w sprawie ochrony niejawnego know-how i niejawnych informacji handlowych (tajemnic przedsiębiorstwa) przed ich bezprawnym pozyskaniem, wykorzystaniem i ujawnianiem (dalej powoływanej jako „dyrektywa 2016/943/UE”).

Dyrektywa 2016/943/UE stanowi podsumowanie blisko 5-letnich prac prowadzonych przez organy Unii Europejskiej w celu harmonizacji przepisów dotyczących standardów ochrony informacji poufnych przedsiębiorstwa¹⁾. W świetle założeń dyrektywy, ma ona służyć ustanowieniu minimalnego standardu w zakresie zasad ochrony informacji poufnych przedsiębiorstwa jako narzędzia zarządzania konkurencyjnością oraz innowacyjnością. Przewiduje zatem, co do zasady, model harmonizacji minimalnej – z szeregiem wyjątków zawartych w szczególności w art. 3, art. 5 oraz art. 8 powołanej dyrektywy, zmierzających w kierunku pełnego ujednoczenia ustawodawstw państw członkowskich Unii Europejskiej m.in. w zakresie definicji zgodnego z prawem pozyskiwania, wykorzystywania i ujawniania tajemnicy przedsiębiorstwa, okoliczności, w których przedsiębiorca nie uzyska ochrony prawnej, mimo pozyskania, ujawnienia lub wykorzystania informacji stanowiącej tajemnicę jego przedsiębiorstwa, czy terminu przedawnienia roszczeń z tytułu bezprawnych działań odnoszących się do tajemnicy przedsiębiorstwa. Przyjęty przez ustawodawcę europejskiego model harmonizacji minimalnej w procesie implementacji dyrektywy oznacza, iż poziom ochrony informacji stanowiących tajemnicę przedsiębiorstwa w systemach prawnych poszczególnych państw członkowskich nie może być niższy, niż określony w dyrektywie. Obowiązujące obecnie w państwach członkowskich przepisy krajowe tworzą nierówny poziom ochrony tajemnicy przedsiębiorstwa na obszarze Unii Europejskiej. Powyższe różnice mogą zniechęcać przedsiębiorców do podejmowania działalności o charakterze transgranicznym, a w konsekwencji – wywierać negatywny wpływ na funkcjonowanie wspólnego rynku.

¹⁾ Wniosek: dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie ochrony niejawnego know-how i niejawnych informacji handlowych przed ich bezprawnym pozyskaniem, wykorzystaniem i ujawnianiem, COM (2013) 813 final.

Podstawę prawną dla dyrektywy 2016/943/UE stanowi art. 114 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (dalej powoływanego jako „TFUE”). Przewiduje on przyjęcie unijnych przepisów harmonizujących przepisy krajowe, gdy jest to niezbędne dla prawidłowego funkcjonowania rynku wewnętrznego. Zgodnie z art. 19 ust. 1 dyrektywy, jej wdrożenie do krajowych porządków prawnych powinno nastąpić nie później, niż do dnia 9 czerwca 2018 r.

Ze względu na specyfikę przedmiotu regulacji, transpozycja musi mieć kompleksowy charakter i dotyczyć kilku dziedzin prawa. Dotyczy to przede wszystkim obszarów prawa cywilnego materialnego i prawa cywilnego procesowego, a także – w zakresie definicji i instytucji z zakresu publicznoprawnego egzekwowania prawa – prawa konkurencji oraz prawa karnego.

Obecny stan prawny w Polsce w obszarach, których dotyczy dyrektywa 2016/943/UE odbiega od standardu wyznaczonego w tej dyrektywie. Implikuje to konieczność interwencji legislacyjnej w zakresie materii regulowanej w kilku aktach prawnych – ustawie z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji²⁾ (dalej powoływanej także jako „u.z.n.k.”), ustawie z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego³⁾ (dalej powoływanej także jako „k.p.c.”) oraz ustawie z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów⁴⁾ (dalej powoływanej także jako „u.o.k.i.k.”).

II. Proponowany sposób realizacji celów projektu

W celu transpozycji dyrektywy 2016/943/UE proponuje się nowelizację wskazanych wyżej ustaw, które dotyczą problematyki objętej wymienioną dyrektywą.

Za takim sposobem implementacji przemawia przede wszystkim fakt, że od ponad 20 lat w polskim porządku prawnym bezprawne działania odnoszące się do tajemnicy przedsiębiorstwa są traktowane jako czyn nieuczciwej konkurencji, zaś sama ochrona tajemnicy jest realizowana w oparciu o przepisy u.z.n.k. Dodać należy, że traktowanie bezprawnego naruszenia tajemnicy przedsiębiorstwa jako czynu nieuczciwej konkurencji w prawie polskim ma tradycję ponad 90-letnią. Znajduje swój początek w ustawie z dnia

²⁾ Dz. U. z 20018 r. poz. 419.

³⁾ Dz. U. z 2018 r. poz. 155, z późn. zm.

⁴⁾ Dz. U. z 2017 r. poz. 229, z późn. zm.

2 sierpnia 1926 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji, której art. 10 poświęcony był właśnie bezprawnemu wykorzystaniu tajemnicy przedsiębiorstwa⁵⁾.

Obecnie obowiązujące przepisy u.z.n.k. w zakresie tajemnicy przedsiębiorstwa obejmują zagadnienia:

- zdefiniowania informacji chronionej jako tajemnica przedsiębiorstwa (tzn. określenia jej zakresu przedmiotowego),
- oznaczenia działań względem tajemnicy przedsiębiorstwa, które stanowią czyn nieuczciwej konkurencji (przekazanie, ujawnienie oraz wykorzystanie),
- oznaczenia sankcji przewidzianych w przypadkach czynu nieuczciwej konkurencji dotyczących tajemnicy przedsiębiorstwa – w tym zakresie regulacja u.z.n.k. pozostaje autonomiczna, względem ogólnych przepisów prawa cywilnego.

Wskazane zagadnienia odpowiadają obszarom, których dotyczy dyrektywa 2016/943/UE i w których przepisy u.z.n.k. odbiegają od przepisów dyrektywy. W konsekwencji, implementacja przedmiotowej dyrektywy powinna objąć przede wszystkim nowelizację przepisów u.z.n.k. dotyczących wymienionych kwestii. Próba całościowego uregulowania zagadnień dotyczących naruszenia tajemnicy przedsiębiorstwa poza przepisami u.z.n.k. oznaczałaby odejście od (niebudzącej wątpliwości oraz ukształtowanej historycznie) koncepcji traktowania bezprawnego działania w odniesieniu do tajemnicy przedsiębiorstwa jako czynu nieuczciwej konkurencji. Jednocześnie trzeba wskazać, że implementacja przepisów dyrektywy 2016/943/UE w drodze zmiany przepisów u.z.n.k. podkreśla znaczenie ochrony tajemnicy przedsiębiorstwa dla rozwoju oraz utrzymania prawidłowej konkurencji na rynku – na co zwraca uwagę także preambuła dyrektywy 2016/943/UE⁶⁾. Tym samym, proponowany sposób transpozycji podkreśla związek między celem polskich przepisów, a jednym z celów dyrektywy.

Przewidziane w dyrektywie 2016/943/UE rozwiązania procesowe w zakresie postępowania zabezpieczającego nie mają charakteru na tyle wyjątkowego, aby wykluczyć ich umieszczenie w k.p.c. Podkreślić należy, że przepisy k.p.c. o postępowaniu zabezpieczającym zawierają także przepisy szczególne, tj. znajdujące zastosowanie w ściśle określonych rodzajach spraw, np. o rozwód, separację czy określenie sposobu sprawowania pieczy nad osobą małoletnią. Zatem umieszczenie w k.p.c. dodatkowych przepisów, które znajdą zastosowanie wyłącznie

⁵⁾ Dz. U. z 1926 r. poz. 559, z późn. zm.

⁶⁾ Por. motywy 1, 2, 28 preambuły dyrektywy 2016/943/UE.

w postępowaniach dotyczących czynu nieuczciwej konkurencji, polegającego na pozyskaniu, ujawnieniu lub wykorzystaniu tajemnicy przedsiębiorstwa, nie zaburzy systematyki omawianej ustawy.

Przeciwko modelowi transpozycji dyrektywy w postaci nowej ustawy przemawia również rozmiar oraz charakter zmiany w u.o.k.i.k. Zmiana wymienionej ustawy dotyczy pojedynczego przepisu, a nadto – ma charakter techniczny i obejmuje odwołanie do przepisu znowelizowanej u.z.n.k.

Wreszcie jako uzasadnienie przyjętego modelu transpozycji wskazać trzeba, że charakter poszczególnych przepisów dyrektywy oraz ich przynależność do określonych dziedzin prawa nie budzi wątpliwości. Dyrektywa nie zawiera przepisów, co do których nie można w polskim porządku prawnym wskazać aktu normatywnego, którego zmiana byłaby konieczna w celu transpozycji rozwiązania przewidzianego w dyrektywie.

III. Struktura projektu ustawy

Proponuje się następującą strukturę projektu ustawy:

- 1) zmiany w u.z.n.k.;
- 2) zmiany w k.p.c.;
- 3) zmiana w u.o.k.i.k.;
- 4) przepisy przejściowe i końcowe.

IV. Zmiany w u.z.n.k. – art. 1 projektu

Art. 1 pkt 1 projektu (zmieniający art. 11 u.z.n.k.)

Powołany przepis zawiera definicję tajemnicy przedsiębiorstwa, opartą na definicji zamieszczonej w dyrektywie 2016/943/UE, ogólną definicję czynu nieuczciwej konkurencji w odniesieniu do informacji stanowiących tajemnicę przedsiębiorstwa, a także szczególne rozwiązania w zakresie zakwalifikowania (albo niezakwalifikowania) określonych działań jako czynów nieuczciwej konkurencji. W omawianym zakresie projekt stanowi transpozycję art. 1–5 dyrektywy 2016/943/UE.

Art. 11 ust. 1 u.z.n.k. w proponowanym brzmieniu przewiduje, że czynem nieuczciwej konkurencji w odniesieniu do cudzych informacji stanowiących tajemnicę przedsiębiorstwa jest ich ujawnienie, wykorzystanie lub pozyskanie. Dotychczasowe brzmienie powołanego przepisu nie sankcjonowało działania polegającego na pozyskaniu

takich informacji. W tym zakresie u.z.n.k. pozostawała niezgodna z art. 1 ust. 1 dyrektywy 2016/943/UE. Jednocześnie powołany przepis dyrektywy zawiera wymóg, aby opisane w nim zachowanie było działaniem bezprawnym. Implementacja tego wymogu nie wymaga jednak literalnego wpisania cechy bezprawności do projektowanej treści art. 11 ust. 1 u.z.n.k.: z art. 3 u.z.n.k. wynika już bowiem, że zakwalifikowanie określonego działania jako czynu nieuczciwej konkurencji jest możliwe wyłącznie wówczas, jeżeli działanie takie pozostaje sprzeczne z prawem lub dobrymi obyczajami (a zatem – gdy pozostaje bezprawne). W istocie zatem, na tle przepisów u.z.n.k. czyn nieuczciwej konkurencji zawiera implicite cechę bezprawności. W tym zakresie art. 3 u.z.n.k. stanowi dopełnienie art. 11 ust. 1 powołanej ustawy.

Określenie czynu nieuczciwej konkurencji w odniesieniu do cudzych informacji stanowiących tajemnicę przedsiębiorstwa za pomocą czynności ujawnienia, wykorzystania lub pozyskania stanowi wiernie odzwierciedlenie art. 1 ust. 1 dyrektywy 2016/943/EU. Także Porozumienie w sprawie handlowych aspektów własności intelektualnej (Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights, TRIPS), którego stroną Polska pozostaje od 1994 r., w art. 39 ust. 2 przewiduje, że strony TRIPS zapewnią osobom fizycznym i prawnym ochronę ich informacji poufnych przed ich ujawnieniem, nabyciem (pozyskaniem) lub użyciem (wykorzystaniem). Wskazana, zarówno w dyrektywie 2016/943/UE, jak i w TRIPS, triada zachowań stanowiących naruszenie tajemnicy przedsiębiorstwa przemawia za właśnie takim ukształtowaniem nowego brzmienia ustępu 1 w art. 11 u.z.n.k. Determinuje też konieczność eliminacji z przepisu znamienia czasownikowego obejmującego „przekazanie” informacji stanowiących tajemnicę przedsiębiorstwa, które znajduje się w obecnym brzmieniu ustępu 1 art. 1 u.z.n.k. Należy jednak podkreślić, że w istocie jest to zabieg o charakterze wyłącznie redakcyjnym, a nie merytorycznym. Celem nowelizacji nie jest bowiem zawężenie w jakimkolwiek zakresie ochrony tajemnicy przedsiębiorstwa ukształtowanej na podstawie przepisów obecnie obowiązujących. Projektowana zmiana oparta jest na założeniu szerokiej interpretacji pojęcia „ujawnienia”, obejmującej także wszelkie przypadki „przekazania” informacji – nawet, jeżeli przekazanie nie prowadzi bezpośrednio do ich ujawnienia. Nie sposób bowiem przyjąć, aby dyrektywa 2016/943/UE nie sankcjonowała np. działania polegającego na wręczeniu przez osobę nieuprawnioną osobie trzeciej nośnika zawierającego informacje stanowiące tajemnicę przedsiębiorstwa, zabezpieczone technicznie przed dostępem. Działanie takie należy

potraktować jako ujawnienie przedmiotowych informacji (w szerokim znaczeniu) – mimo, że nie czyni ono informacji bezpośrednio dostępnymi dla odbiorcy nośnika.

Realizacja przewidzianego w przepisach dyrektywy 2016/943/UE minimalnego charakteru harmonizacji wymaga usunięcia z treści art. 11 u.z.n.k. ust. 2 w dotychczasowym brzmieniu. Powołany przepis przewiduje, że pracownik przedsiębiorcy jest zobowiązany do przestrzegania zakazu ujawniania, wykorzystania lub przekazywania informacji stanowiących tajemnicę przedsiębiorstwa przez okres 3 lat od dnia ustania stosunku pracy (lub innego stosunku prawnego, na podstawie którego świadczy pracę na rzecz przedsiębiorcy). Omawiana regulacja traktowana jest jako ograniczająca ochronę tajemnicy przedsiębiorstwa – wspomniany przepis przewiduje w stosunku do pracownika ograniczenie czasu ochrony tajemnicy do 3 lat od dnia ustania stosunku pracy (por. A. Michalak, Komentarz do art. 11 u.z.n.k., System Informacji Prawnej LEX). Tego rodzaju ograniczenia czasu ochrony informacji stanowiących tajemnicę przedsiębiorstwa nie przewidują natomiast przepisy dyrektywy 2016/943/UE – w odniesieniu do żadnej kategorii podmiotowej. Skoro zatem dyrektywa ustanawia minimalny standard ochrony tajemnicy przedsiębiorstwa, w którym nie mieszczą się jakiegokolwiek czasowe ograniczenia tej ochrony, to oznacza, że przewidujący takie ograniczenia przepis prawa krajowego (art. 11 ust. 2 u.z.n.k. w obecnym brzmieniu) byłby niezgodny z przepisami dyrektywy 2016/943/UE. Zatem prawidłowa implementacja omawianej dyrektywy wymaga usunięcia wskazanego ograniczenia z krajowego systemu prawnego.

Projektowany art. 11 ust. 2 u.z.n.k. zawiera definicję tajemnicy przedsiębiorstwa i stanowi implementację art. 2 pkt 1 dyrektywy 2016/943/UE. W obecnym stanie prawnym definicję tajemnicy przedsiębiorstwa zawiera art. 11 ust. 4 u.z.n.k. Nie zapewnia on zgodności polskiego prawa z art. 2 pkt 1 dyrektywy 2016/943/UE. W literaturze przedmiotu zwraca się uwagę na trzy aspekty, w których polska definicja tajemnicy przedsiębiorstwa różni się od definicji przewidzianej w przepisach dyrektywy 2016/943/UE:

- art. 11 ust. 4 u.z.n.k. w obecnym brzmieniu przewiduje, że tajemnicę przedsiębiorstwa stanowią informacje, co do których przedsiębiorca podjął niezbędne działania w celu zachowania ich w poufności, podczas gdy dyrektywa wymaga podjęcia przez przedsiębiorcę rozsądnych w danych okolicznościach działań – w celu zachowania ich w poufności. Dyrektywa podnosi zatem względem przedsiębiorcy, który dąży do

- ochrony informacji przedsiębiorstwa, poziom wymagań konieczny dla uzyskania takiej ochrony. Należy przy tym zauważyć, że dyrektywa posługuje się terminologią („rozsądne działania”), która w tym kontekście nie jest używana w języku polskich aktów normatywnych – stanowiących raczej o działaniach z należytą starannością, czy starannością wymaganą w stosunkach danego rodzaju (art. 355 § 1 i 2 k.c.). W związku z tym projekt, zamiast pojęcia „rozsądnych działań”, posługuje się pojęciem działań, które „przy zachowaniu należytej staranności” uprawniony podjął (powinien podjąć) w celu ochrony informacji stanowiących tajemnicę przedsiębiorstwa przed ich pozyskaniem, ujawnieniem lub wykorzystaniem przez osobę nieuprawnioną. Warto przy tym wyjaśnić, że pojęcie „uprawnionego” obejmuje zarówno przedsiębiorcę, do którego należy tajemnica przedsiębiorstwa, jak i inne osoby, które są uprawnione do korzystania z tajemnicy przedsiębiorstwa lub rozporządzania nią (np. licencjobiorca),
- art. 2 pkt 1 dyrektywy 2016/943/UE przewiduje, że ochronie jako tajemnica przedsiębiorstwa podlegają informacje poufne – które nie są znane w całości lub w ich szczególnym zbiorze lub zestawieniu⁷⁾. Tego rodzaju doprecyzowania nie zawiera definicja obecna w polskim porządku prawnym,
 - art. 11 ust. 4 u.z.n.k. w obecnym brzmieniu jako tajemnicę przedsiębiorstwa określa informacje, które nie zostały ujawnione do wiadomości publicznej (a zatem ujawnione ogółowi). Z kolei art. 2 pkt 1 dyrektywy 2016/943/UE wymaga, aby ochroną objąć informacje, które nie zostały ujawnione do wiadomości osób zwykle zajmujących się tym rodzajem informacji, ani nie są dla takich osób łatwo dostępne (por. Z. Pinkalski, Tajemnica tajemnicy nierówna, Rzeczpospolita z 14.07.2017 r.).

W konsekwencji projektowany art. 11 ust. 2 u.z.n.k. przewiduje w omawianych obszarach dostosowanie polskiej definicji tajemnicy przedsiębiorstwa do definicji zawartej w art. 2 pkt 1 dyrektywy 2016/943/UE. Jednocześnie, z uwagi na zawarte

⁷⁾ Na marginesie należy zwrócić uwagę na nieściśłość polskiego tłumaczenia art. 2 pkt 1 dyrektywy 2016/943/UE. Omawiany element definicji tajemnicy przedsiębiorstwa w polskim tłumaczeniu dotyczy informacji poufnych „w tym sensie, że (...) w szczególnym zestawie i zbiorze ich elementów nie są znane...”. Użyte w omawianym fragmencie definicji pojęcia „zestawu” oraz „zbioru” mają taki sam zakres – oznaczają bowiem pewien zespół informacji wyłączony z całości. Jednocześnie, nie odpowiadają one innym wersjom językowym dyrektywy, które – w omawianej części definicji – posługują się dwoma różnymi kryteriami (a nie jednym kryterium opisanym za pomocą dwóch synonimicznych określeń). Użyte w nich wyrażenia należy raczej tłumaczyć jako zbiór (w znaczeniu zespołu informacji wyłączonych z całości) oraz zestawienie (w znaczeniu wzajemnego układu tych informacji względem siebie). W istocie zatem, art. 2 pkt 1 dyrektywy 2016/943/UE stanowi, że tajemnica przedsiębiorstwa obejmuje informacje poufne „w tym sensie, że (...) w szczególnym zbiorze i zestawieniu nie są znane ...”.

w kolejnych jednostkach redakcyjnych projektowanego przepisu odwołania do pojęcia tajemnicy przedsiębiorstwa, zasadne jest zamieszczenie definicji tego pojęcia w ustępie 2 art. 11 nowelizowanej u.z.n.k.

Art. 11 ust. 3 u.z.n.k. w projektowanym brzmieniu stanowi implementację art. 4 ust. 2 lit. a) dyrektywy 2016/943/UE. Zgodnie z powołanym przepisem dyrektywy, projektowana regulacja przesądza, że pozyskanie informacji stanowiącej tajemnicę przedsiębiorstwa jest bezprawne (a zatem – stanowi czyn nieuczciwej konkurencji w rozumieniu u.z.n.k.) w każdym przypadku, jeżeli nastąpiło bez zgody uprawnionego do rozporządzania informacjami i jednocześnie wynika z nieuprawnionego dostępu, przywłaszczenia lub kopiowania dokumentów, przedmiotów, materiałów, substancji lub plików elektronicznych. Nie wymaga natomiast zmiany przepisów u.z.n.k. transpozycja art. 4 ust. 2 lit. b) dyrektywy 2016/943/UE – norma prawna implementująca wskazany przepis zawarta jest bowiem w art. 3 u.z.n.k., który (jak wskazano wyżej) uzupełnia definicję czynu nieuczciwej konkurencji, odnoszącego się do informacji stanowiących tajemnicę przedsiębiorstwa, zawartą w art. 11 ust. 1 u.z.n.k.

Projektowany art. 11 ust. 4 u.z.n.k. implementuje art. 4 ust. 3 dyrektywy 2016/943/UE. W ślad za dyrektywą projektowana regulacja przesądza, że wykorzystanie lub ujawnienie informacji stanowiących tajemnicę przedsiębiorstwa jest bezprawne (a zatem stanowi czyn nieuczciwej konkurencji) w każdym przypadku, gdy następuje bez zgody uprawnionego do korzystania z informacji lub rozporządzania nimi i jednocześnie stanowi naruszenie obowiązku ograniczenia wymienionych działań, wynikającego z przepisów ustawy, czynności prawnej lub innego aktu (np. regulaminu pracy czy statutu określającego prawa i obowiązki pracownicze), albo gdy wskazane działania podejmowane są przez osobę, która pozyskała informacje stanowiące tajemnicę przedsiębiorstwa bezprawnie (czyli dokonując czynu nieuczciwej konkurencji).

Projektowany art. 11 ust. 5 implementuje art. 4 ust. 4 dyrektywy 2016/943/UE. Powołany przepis sankcjonuje pozyskiwanie, wykorzystywanie i ujawnianie informacji stanowiących tajemnicę przedsiębiorstwa przez osobę, która – w chwili podejmowania wskazanych działań – wiedziała lub z łatwością mogła się dowiedzieć, że dotyczą one informacji pozyskanych od osoby, która naruszyła ustawowy lub umowny obowiązek ograniczenia ich wykorzystywania i ujawniania. Tworzy zatem ramy prawne dla konstruowania odpowiedzialności nie tylko tego, kto pozyskuje, ujawnia lub

wykorzystuje informacje stanowiące tajemnice przedsiębiorstwa, ale również tego, kto w dalszej kolejności wchodzi w posiadanie tych informacji (a także ujawnia je lub wykorzystuje), pozostając w złej wierze. Jednocześnie projektowany art. 11 ust. 5 *in fine* rozszerza odpowiedzialność także na te osoby, które pozyskały informacje stanowiące tajemnicę przedsiębiorstwa w dobrej wierze – jeżeli czynność prawna, na podstawie której nastąpiło pozyskanie, była nieodpłatna. Tak ukształtowany przepis nie narusza dyrektywy 2016/943/UE – z uwagi na wspomniany minimalny charakter harmonizacji przewidziany w dyrektywie. Opiera się na założeniu (uzasadnionym doświadczeniem życiowym), że jeżeli czynność prawna, na podstawie której następuje pozyskanie informacji, jest nieodpłatna, często jej przedmiotem są informacje pozyskane z naruszeniem prawa. Regulacja ta stanowi niezmienną kontynuację rozwiązania, które w aktualnym stanie prawnym jest obecne w art. 11 ust. 3 zdanie 1 u.z.n.k. Należy także podkreślić, że wpisuje się ono systemowo w szereg przepisów prawa cywilnego, na podstawie których strony odpłatnej czynności prawnej uzyskują – z mocy decyzji ustawodawcy – szerszą ochronę swoich interesów, niż strony czynności prawnej nieodpłatnej. Do przepisów tych należą np. art. 83 § 2 czy art. 528 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny czy art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece. Należy przy tym podkreślić, że fakt pozyskania informacji stanowiących tajemnicę przedsiębiorstwa w dobrej wierze nie pozostaje bez znaczenia dla charakteru oraz zakresu odpowiedzialności z tytułu popełnienia czynu nieuczciwej konkurencji, o którym mowa w art. 11 u.z.n.k. Projektowany ust. 4 art. 18 u.z.n.k. pozwala bowiem sądowi w takich przypadkach na nieuwzględnienie np. żądania zaniechania niedozwolonych działań (tj. żądania zaniechania wykorzystywania informacji stanowiących tajemnicę przedsiębiorstwa), a zamiast tego – na zasądzenie na rzecz powoda opłaty z tytułu korzystania z informacji stanowiących tajemnicę przedsiębiorstwa. Z kolei projektowany ust. 3 art. 18 uzależnia możliwość podania wyroku do publicznej wiadomości od oceny przez sąd wszystkich okoliczności stanu faktycznego. Niewątpliwie do takich okoliczności należy także działanie pozwanego w dobrej lub złej wierze na etapie pozyskania informacji stanowiących tajemnicę przedsiębiorstwa.

Projektowany art. 11 ust. 6 u.z.n.k. stanowi implementację art. 4 ust. 5 dyrektywy 2016/943/UE. Sankcjonuje działania polegające na produkowaniu, oferowaniu oraz wprowadzaniu do obrotu (a także przywozie, wywozie lub przechowywaniu w tych

celach) towarów, których właściwości, w tym właściwości estetyczne i funkcjonalne, proces ich produkcji lub wprowadzania na rynek zostały znacznie ukształtowane w następstwie czynu nieuczciwej konkurencji określonego w ust. 1 powołanego przepisu u.z.n.k. Proponowane brzmienie przepisu uwzględnia jednocześnie definicję „towaru stanowiącego naruszenie” tajemnicy przedsiębiorstwa zawartą w art. 2 pkt 4 dyrektywy 2016/943/UE.

Projektowane art. 11 ust. 7 oraz 8 u.z.n.k. stanowią implementację art. 3 oraz art. 5 dyrektywy 2016/943/UE.

Pierwszy z projektowanych przepisów określa – w ślad za art. 3 ust. 1 dyrektywy 2016/943/UE – katalog takich działań w stosunku do informacji stanowiących tajemnicę przedsiębiorstwa, które nie mają charakteru bezprawnego (a zatem – nie stanowią czynu nieuczciwej konkurencji w rozumieniu przepisów u.z.n.k.). Jednocześnie osobnego przepisu implementującego nie wymaga transpozycja art. 3 ust. 2 dyrektywy 2016/943/UE. W polskim systemie prawnym norma zawierająca transpozycję omawianego przepisu wynika bowiem z art. 3 u.z.n.k. Zgodnie z powołanym przepisem czynem nieuczciwej konkurencji w stosunku do informacji stanowiących tajemnicę przedsiębiorstwa jest jedynie działanie sprzeczne z prawem lub dobrymi obyczajami. A contrario: skoro pozyskania, ujawnienia lub wykorzystania informacji stanowiących tajemnicę przedsiębiorstwa wymagają przepisy prawa krajowego lub przepisy prawa UE, to takie działanie nie ma cechy bezprawności, z uwagi na brak sprzeczności z prawem (a zatem nie stanowi czynu nieuczciwej konkurencji w rozumieniu u.z.n.k.).

Z kolei drugi z projektowanych przepisów – w ślad za art. 5 dyrektywy 2016/943/UE – legitymizuje pozyskanie, ujawnienie lub wykorzystanie informacji stanowiących tajemnicę przedsiębiorstwa, w sytuacji gdy wymienione działania są uzasadnione ze względu na określone wartości, którym ustawodawca europejski przyznaje prymat nad potrzebą ochrony tajemnicy przedsiębiorstwa (a zatem i interesów przedsiębiorcy). W istocie zatem omawiana regulacja rozstrzyga konflikt dóbr – zgodnie z hierarchią określoną w art. 5 dyrektywy 2016/943/UE. Regulacja ta, z mocy samego prawa (*ex lege*), wyłącza bezprawność działań odnoszących się do tajemnicy przedsiębiorstwa, pozbawiając te działania cechy czynu nieuczciwej konkurencji. Projektowana regulacja – w ślad za powołanym przepisem dyrektywy 2016/943/UE – wskazuje, że pozyskanie,

ujawnienie oraz wykorzystanie informacji stanowiących tajemnicę przedsiębiorstwa nie stanowi czynu nieuczciwej konkurencji, jeżeli:

- nastąpiło w celu ochrony uzasadnionego interesu chronionego prawem lub
- nastąpiło w ramach korzystania ze swobody wypowiedzi, lub
- nastąpiło w ramach ujawnienia nieprawidłowości, uchybienia, działania z naruszeniem prawa w celu ochrony interesu publicznego, lub
- ujawnienie przedmiotowych informacji wobec przedstawicieli pracowników w związku z wykonywaniem przez nich funkcji na podstawie przepisów prawa było niezbędne dla prawidłowego wykonywania tych funkcji.

Należy podkreślić, że na podstawie powołanego przepisu uzyska ochronę ten, kto swoje działania podejmował będzie w ramach wykonywania oznaczonego uprawnienia (określonych przez przepisy prawa i ukształtowanych na podstawie orzecznictwa sądowego) lub w oznaczonym celu – co, w przypadku sporu, zapewnić ma prawidłową równowagę i wyważenie sprzecznych interesów stron.

Jednocześnie należy wskazać, iż pojęcie „swobody wypowiedzi” (określanej w piśmiennictwie także jako „wolność wypowiedzi” czy „wolność słowa”) należy rozumieć szeroko, w sposób wynikający z art. 54 ust. 1 Konstytucji RP. Obejmuje więc ono wolność wyrażania poglądów, pozyskiwania informacji i ich rozpowszechniania, odnoszącą się także do działalności mediów. Także w orzecznictwie konstytucyjnym wskazuje się, że zasada wolności prasy stanowi wycinek zasady wolności słowa (por. wyrok TK z 30.10.2006 r., P 10/06) lub pochodną wolności wypowiedzi deklarowanej w art. 54 ust. 1 Konstytucji RP (wyrok TK z 12.05.2008 r., SK 43/05). W ten sam sposób wskazana wolność jest ujmowana w art. 10 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności oraz w art. 11 Karty Praw Podstawowych. Elementem korzystania ze swobody wypowiedzi jest możliwość prezentowania w mediach różnych postaw, wzorców i poglądów, co realizuje postulat poszanowania zasady pluralizmu mediów.

Art. 1 ust. 2 projektu (zmieniający art. 18 u.z.n.k.)

Omawiana część projektu ustawy implementuje art. 13–15 dyrektywy 2016/943/UE. Obejmuje zagadnienia sankcji cywilnoprawnych w przypadku ustalenia w sądowym postępowaniu cywilnym, że został dokonany czyn nieuczciwej konkurencji, o którym mowa w art. 11 u.z.n.k. Proponowany sposób implementacji polega na uzupełnieniu

art. 18 u.z.n.k. (dotyczącego właśnie sankcji cywilnych stosowanych w odniesieniu do sprawców czynów nieuczciwej konkurencji) trzema kolejnymi jednostkami redakcyjnymi.

Projektowany ust. 3 art. 18 u.z.n.k. stanowi implementację art. 15 dyrektywy 2016/943/UE. Powołany przepis dyrektywy zobowiązuje państwa członkowskie do wprowadzenia rozwiązania normatywnego, które w postępowaniu o roszczenia dotyczące czynu nieuczciwej konkurencji odnoszącego się do tajemnicy przedsiębiorstwa pozwoli sądowi nałożyć na pozwanego obowiązek podania wyroku do publicznej wiadomości w sposób oraz w zakresie oznaczonym przez sąd. Dyrektywa wymaga, aby wskazany środek stosowany był na wniosek powoda i na koszt pozwanego.

Obecnie obowiązujące przepisy krajowe nie zawierają ogólnego rozwiązania, które pozwalałoby na orzeczenie wobec pozwanego – sprawcy czynu nieuczciwej konkurencji, odnoszącego się do tajemnicy przedsiębiorstwa, nakazu opublikowania wyroku lub informacji o jego treści. Na gruncie obecnego stanu prawnego podobne rozwiązanie przewidziane jest przez przepisy ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz. U. z 2017 r. poz. 880, z późn. zm.). Zgodnie z art. 79 ust. 2 powołanej ustawy uprawniony, którego prawa zostały naruszone, może domagać się podania do publicznej wiadomości wydanego przez sąd orzeczenia, w sposób i w zakresie oznaczonym przez sąd.

Celem projektowanej zmiany jest więc wyposażenie powoda w postępowaniu, którego przedmiotem jest czyn określony w art. 11 u.z.n.k., w uprawnienie do żądania publikacji przez pozwanego wyroku uwzględniającego powództwo lub informacji o treści wyroku – w oznaczony sposób oraz w oznaczonym zakresie (przy określaniu sposobu i zakresu takiej publikacji sąd musi mieć oczywiście na uwadze, że publikacja może prowadzić do ujawnienia tajemnicy przedsiębiorstwa). W przypadku orzeczenia przez sąd takiego nakazu, a następnie jego niewykonania przez pozwanego w sposób dobrowolny – egzekucja przebiegać będzie zgodnie z przepisami k.p.c. o egzekucji świadczeń niepieniężnych. Jednocześnie projektowana regulacja, w ślad za implementowanym przepisem dyrektywy, wymaga, aby przy orzekaniu wskazanego środka prawnego sąd wyważył interesy stron, a w przypadku pozwanego będącego osobą fizyczną w szczególności miał na względzie ochronę dóbr osobistych pozwanego. Wskazany wymóg pozostaje aksjologicznie uzasadniony w ten sposób, że samo popełnienie czynu

nieuczciwej konkurencji, choć wymagające sankcji, co do zasady nie powinno prowadzić do publicznego napiętnowania pozwanego. Jednocześnie realizacja wymogu wyważenia interesów stron nie pozwala na enumeratywne wyliczenie wszelkich okoliczności, jakie sąd będzie brał pod uwagę, rozpoznając żądanie opublikowania wyroku lub informacji o wyroku. Proponowany w projektowanym przepisie katalog okoliczności ma w związku z tym charakter otwarty. Niewątpliwie jednak wymóg wyważenia interesów stron wymaga, aby nakaz publikacji treści wyroku lub informacji o wyroku w każdym przypadku pozostawał współmierny do sposobu naruszenia uprawnień powoda czy zakresu wyrządzonej szkody – tak aby koszty, jakie poniesie pozwany w związku z wykonaniem tego obowiązku, nie przekraczały wysokości szkody, której doznał powód.

Projektowany ust. 4 art. 18 u.z.n.k. stanowi implementację art. 13 ust. 3 dyrektywy 2016/943/UE. Powołany przepis dyrektywy zobowiązuje państwa członkowskie do zapewnienia rozwiązania, zgodnie z którym, sąd, zamiast orzekać wobec pozwanego zakaz wykorzystywania informacji stanowiących tajemnicę przedsiębiorstwa lub innych zakazów bądź nakazów, o których mowa w art. 12 dyrektywy, może nałożyć na pozwanego obowiązek zapłaty na rzecz powoda stosownego wynagrodzenia („rekompensaty pieniężnej”), w wysokości nie wyższej, niż suma opłat licencyjnych lub honorariów, jakie byłyby należne tytułem udzielenia przez uprawnionego zgody na korzystanie z informacji, jeżeli orzeczenie zakazu spowodowałoby dla pozwanego niewspółmierne szkody, pozwany pozostawał w dobrej wierze w chwili wykorzystywania lub ujawniania tajemnicy przedsiębiorstwa i jednocześnie nie sprzeciwia się temu uzasadniony interes powoda. Wskazana regulacja wychodzi naprzeciw interesom pozwanego, który w dobrej wierze wykorzystywał informacje stanowiące tajemnicę przedsiębiorstwa i w oparciu o nie rozpoczął np. proces inwestycyjny czy produkcyjny (ponosząc w tym celu odpowiednie nakłady). Z tego względu, projektowany przepis art. 18 ust. 4 u.z.n.k., traktuje wniosek pozwanego jako *conditio sine qua non* zastosowania przez sąd omawianego rozwiązania. Jednocześnie uzależnienie jego stosowania od wniosku pozwanego (a zatem wyłączenie w tym zakresie działania sądu z urzędu) ma stanowić zabezpieczenie interesów powoda (przez wyłączenie elementu możliwego zaskoczenia powoda rozstrzygnięciem zawartym w wyroku).

Projektowany ust. 5 art. 18 u.z.n.k. stanowi implementację art. 14 ust. 2 akapit 2 dyrektywy 2016/943/UE. Powołany przepis dyrektywy wymaga, aby przepisy prawa

krajowego pozwalały sądowni, w stosownych przypadkach, zamiast odszkodowania określonego na podstawie zasad ogólnych, orzec obowiązek zapłaty sumy pieniężnej stanowiącej równowartość opłaty za wykorzystywanie tajemnicy przedsiębiorstwa, którą pozwany uiszczyłby na rzecz powoda, gdyby korzystał z tajemnicy przedsiębiorstwa powoda za jego zgodą. Przepis dyrektywy 2016/943/UE wychodzi naprzeciw interesom uprawnionego do korzystania z informacji stanowiących tajemnicę przedsiębiorstwa, w ten sposób, że ułatwia mu realizację roszczenia odszkodowawczego w przypadku trudności z wykazaniem wysokości szkody. Należy przy tym zauważyć, że treść tego przepisu stanowi wierne powtórzenie art. 13 ust. 1 lit. b) dyrektywy 2004/48/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie egzekwowania praw własności intelektualnej (dalej powoływanej jako „dyrektywa 2004/48/WE”). Transpozycja powołanego przepisu dyrektywy 2004/48/WE do prawa polskiego nastąpiła w art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. b) ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych. W konsekwencji, z uwagi na zbieżność rozwiązania zawartego w art. 13 ust. 1 lit. b) dyrektywy 2004/48/WE oraz rozwiązania zawartego w art. 14 ust. 2 akapit 2 dyrektywy 2016/943/UE, projektowane brzmienie art. 18 ust. 5 u.z.n.k. transponującego wskazany przepis dyrektywy 2016/943/UE nawiązuje do redakcji art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. b) ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych.

Jednocześnie wskazać należy na brak konieczności przyjęcia szczególnych przepisów, implementujących do polskiego porządku prawnego rozwiązanie przewidziane w art. 13 ust. 2 dyrektywy 2016/943/UE. Wskazany przepis zobowiązuje państwa członkowskie do zapewnienia, aby – w sytuacji orzeczenia przez sąd wobec pozwanego zakazu działań polegających na pozyskiwaniu, ujawnianiu lub wykorzystywaniu informacji stanowiących tajemnicę przedsiębiorstwa – przepisy państwa członkowskiego przyznawały pozwanemu środek prawny umożliwiający uchylenie skutków wynikających z takiego orzeczenia, jeżeli informacje, których dotyczy wyrok, przestały stanowić tajemnicę przedsiębiorstwa, z przyczyn, za które pozwany nie odpowiada bezpośrednio, ani pośrednio. Wymagana przez omawiany przepis dyrektywy ochrona pozwanego może być w polskim systemie prawnym realizowana przy wykorzystaniu dwóch już istniejących instrumentów prawa procesowego.

Pierwszy z nich stanowi powództwo przeciwegzekucyjne. Jeżeli powód uzyska przeciwko pozwanemu tytuł wykonawczy (tj. prawomocny wyrok zakazujący określonych działań względem informacji stanowiących tajemnicę przedsiębiorstwa

powoda, opatrzone klauzulą wykonalności), zaś po powstaniu takiego tytułu informację, których dotyczyło postępowanie sądowe, tracą cechy tajemnicy przedsiębiorstwa powoda, pozwany będzie uprawniony do skorzystania z powództwa przeciwegzekucyjnego, o którym mowa w art. 840 pkt 2 k.p.c. Zgodnie z powołanym przepisem dłużnik (pozwany) może żądać pozbawienia przez sąd wykonalności tytułu wykonawczego w całości lub w części, jeżeli po powstaniu tytułu nastąpiło zdarzenie, wskutek którego zobowiązanie wygasło lub nie może być egzekwowane. Pozbawienie wykonalności oznaczać będzie, że na podstawie wyroku powód nie będzie mógł wszcząć postępowania egzekucyjnego wobec pozwanego w celu wykonania zakazu orzeczonego przez sąd. W konsekwencji – przez zastosowanie omawianego środka – zostanie osiągnięty cel art. 13 ust. 2 dyrektywy 2016/943/UE w postaci uchylenia skutków wynikających z orzeczonego przez sąd zakazu pozyskiwania, ujawniania oraz wykorzystywania informacji zawierających tajemnicę przedsiębiorstwa.

Drugi z możliwych do wykorzystania przez pozwanego instrumentów stanowi art. 189 k.p.c. Znajdzie on zastosowanie w przypadku, gdy prawomocny wyrok orzekający wobec pozwanego zakaz określonych działań wobec informacji, które w dacie wyrokowania stanowiły tajemnicę przedsiębiorstwa powoda (ale później utraciły taki charakter), nie zostanie opatrzone klauzulą wykonalności. Powołany przepis stanowi ogólny środek prawny, pozwalający wystąpić do sądu z powództwem o ustalenie istnienia lub nieistnienia określonego stosunku prawnego – w przypadku istnienia interesu prawnego w tego rodzaju ustaleniu. Wykształcone na gruncie omawianego przepisu orzecznictwo sądowe wskazuje, że interes prawny w rozumieniu art. 189 k.p.c. zachodzi wówczas, gdy powód nie może uzyskać ochrony prawnej przy wykorzystaniu innego środka prawnego, a jednocześnie wyrok zakończy spór istniejący między stronami lub prewencyjnie zapobiegnie powstaniu takiego sporu w przyszłości (por. P. Telenga, Komentarz do kodeksu postępowania cywilnego, System Informacji Prawnej LEX oraz powołane tam orzecznictwo sądowe). We wskazanym znaczeniu omawiany instrument stanowi *ultima ratio* – znajduje zastosowanie w tych wszystkich różnorodnych stanach faktycznych, w których uprawniony nie może zrealizować ochrony swoich uzasadnionych interesów za pomocą innych instrumentów procesowych. Zatem pozwany, wobec którego uprawomocnił się wyrok zakazujący, wydany w postępowaniu o czyn nieuczciwej konkurencji, określony w art. 11 u.z.n.k., będzie mógł – tak długo, jak długo wyrok nie zostanie opatrzone klauzulą wykonalności – wystąpić o ustalenie, że zobowiązanie

nałożone w wyroku wygasło w określonej dacie (późniejszej, niż data uprawomocnienia się wyroku), bowiem informacje, których dotyczyło postępowanie utraciły przymiot tajemnicy przedsiębiorstwa w rozumieniu projektowanego art. 11 ust. 2 u.z.n.k. Prawomocny wyrok ustalający nie zapobiegnie co prawda późniejszemu opatrzeniu wyroku zakazującego klauzulą wykonalności: aby w takim przypadku doprowadzić do pozbawienia wykonalności wyroku zakazującego – niezbędne będzie wystąpienie z powództwem przeciwegzekucyjnym na podstawie art. 840 pkt 2 k.p.c. Jednakże w postępowaniu wszczętym na podstawie takiego powództwa, prawomocny wyrok ustalający nieistnienie zobowiązania wynikającego z prawomocnego wyroku zakazującego, traktowany będzie jako prejudykat, istotnie wzmacniający pozycję procesową strony żądającej ochrony.

Art. 1 ust. 3 projektu (zmieniający art. 20 u.z.n.k.)

Projektowany art. 20 ust. 4 u.z.n.k. transponuje art. 8 ust. 2 dyrektywy 2016/943/UE, dotyczący długości terminu przedawnienia roszczeń wynikających z dokonania czynu nieuczciwej konkurencji określonego w art. 11 u.z.n.k. Powołany przepis dyrektywy nakłada na państwa członkowskie obowiązek, aby termin przedawnienia nie przekraczał 6 lat. Ustęp 1 powołanego przepisu dyrektywy pozostawia natomiast państwom członkowskim swobodę w zakresie określenia m.in. początku biegu terminu przedawnienia oraz okoliczności, których następstwem jest przerwanie lub zawieszenie biegu przedawnienia.

W obecnym stanie prawnym przedawnienia roszczeń wynikających z czynów nieuczciwej konkurencji (w tym również określonych w art. 11 u.z.n.k.) dotyczy art. 20 u.z.n.k. Zgodnie z ust. 1 powołanego przepisu roszczenia takie przedawniają się z upływem lat 3. Ustęp 2 powołanego przepisu zawiera odesłanie, zgodnie z którym do przedawnienia roszczeń o naprawienie szkody należy stosować art. 442¹ ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (dalej powoływanej jako „k.c.”). Paragraf 2 art. 442¹ k.c. stanowi zaś, że jeżeli źródłem szkody jest zbrodnia lub występki, roszczenie o naprawienie szkody wynikającej z czynu nieuczciwej konkurencji ulega przedawnieniu z upływem lat 20 od dnia popełnienia przestępstwa.

Istotą projektowanej zmiany jest wyłączenie stosowania art. 442¹ § 2 k.c. do roszczeń odszkodowawczych wynikających z czynu nieuczciwej konkurencji, o którym mowa w art. 11 u.z.n.k., ponieważ określony w nim termin przedawnienia (20 lat) jest nie do

pogodzenia z ww. przepisem dyrektywy w odniesieniu do tych czynów nieuczciwej konkurencji określonych w art. 11 u.z.n.k., które jednocześnie wypełniają znamiona przestępstwa. Zgodnie z projektowaną regulacją termin przedawnienia roszczeń odszkodowawczych w przypadku wszystkich tego rodzaju czynów będzie więc wynosić 3 lata, a początek biegu terminu przedawnienia wyznaczy dzień, w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie oraz osobie zobowiązanej do jej naprawienia (zgodnie z art. 442¹ § 1 k.c.). Jednocześnie należy stanąć na stanowisku, że w przypadku jeżeli określony w art. 11 u.z.n.k. czyn nieuczciwej konkurencji wypełnia znamiona przestępstwa – uzasadnione jest, aby bieg terminu przedawnienia roszczeń odszkodowawczych zakończył się później, niż z upływem 10 lat od dnia popełnienia przestępstwa (a zatem później, niż na zasadach określonych w art. 442¹ § 1 k.c.). W konsekwencji projektowany przepis przewiduje szczególne rozwiązanie, które – w przypadku jeżeli czyn nieuczciwej konkurencji określony w art. 11 u.z.n.k. jest przestępstwem – polega na odsunięciu granicy zakończenia biegu 3-letniego terminu przedawnienia roszczeń odszkodowawczych do 20 lat od dnia, w którym przestępstwo zostało popełnione. Jako zasadne jawi się zamieszczenie projektowanej regulacji w art. 20 u.z.n.k. jako kolejnej jednostki redakcyjnej powołanego przepisu. Art. 20 u.z.n.k. kompleksowo (częściowo autonomicznie, a częściowo w formie odesłań) reguluje problematykę przedawnienia roszczeń wynikających z czynów nieuczciwej konkurencji.

Art. 1 ust. 4 projektu (zmieniający art. 23 u.z.n.k.)

Powołany przepis dokonuje transpozycji do polskiego porządku prawnego art. 16 dyrektywy 2016/943/UE. Wskazany przepis wymaga wprowadzenia do krajowych porządków prawnych przepisów sankcjonujących:

- niestosowanie się do środków orzeczonych przez sąd w postępowaniu zabezpieczającym,
- niestosowanie się do środków orzeczonych w wyroku wydanym w postępowaniu dotyczącym pozyskania, ujawnienia lub wykorzystania tajemnicy przedsiębiorstwa,
- ujawnienie informacji stanowiących tajemnicę przedsiębiorstwa – przez jakąkolwiek osobę biorącą udział w postępowaniu sądowym, w którym sąd określił informacje objęte tym postępowaniem, jako poufne.

W dwóch pierwszych spośród wskazanych wyżej obszarów, wprowadzanie nowych przepisów nie jest konieczne. Osiągnięcie celów wskazanych w dyrektywie zapewniają przepisy k.p.c. o egzekucji świadczeń niepieniężnych.

W zakresie trzeciego obszaru prawo polskie nie zapewnia natomiast ochrony na poziomie wymaganym przez przepisy dyrektywy 2016/943/UE. W szczególności jako niewystarczające jawią się przepisy zawarte w art. 241 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny („k.k.”), którego ustęp 1 penalizuje wyłącznie rozpowszechnienie wiadomości z postępowania przygotowawczego przed ich ujawnieniem na rozprawie, zaś ustęp 2 – penalizuje publiczne rozpowszechnienie wiadomości z rozprawy prowadzonej z wyłączeniem jawności. Względem wymogu określonego w dyrektywie 2016/943/UE z jednej strony hipoteza ustępu 2 powołanego przepisu k.k. jest zbyt szeroka – dotyczy bowiem wszystkich wiadomości, a nie tylko informacji stanowiących tajemnicę przedsiębiorstwa, a z drugiej strony – zbyt wąska, bowiem penalizacji podlega jedynie takie rozpowszechnienie, które ma charakter publiczny. Jednocześnie z uwagi na fakt, że art. 16 dyrektywy 2016/943/UE zdaje się kłaść raczej nacisk na ochronę informacji stanowiących tajemnicę przedsiębiorstwa w toku postępowania sądowego oraz po jego zakończeniu, jako zasadne jawi się zamieszczenie przepisu implementującego w przepisach karnych u.z.n.k., a nie w przepisach k.k. dotyczących przestępstw przeciwko wymiarowi sprawiedliwości.

Projektowany przepis art. 23 ust. 3 u.z.n.k. penalizuje działania podejmowane przez osoby, które wykorzystają lub ujawnią informację stanowiącą tajemnicę przedsiębiorstwa, z którą zapoznali się w związku z udziałem w postępowaniu sądowym dotyczącym czynu nieuczciwej konkurencji, określonego w art. 11 u.z.n.k. lub w związku z lekturą akt takiego postępowania – o ile w postępowaniu tym sąd wyłączył jawność rozprawy. Zakres podmiotowy obejmie zatem wszystkich uczestników postępowania (strony, pełnomocników, biegłych, tłumaczy, członków składu orzekającego, protokolantów, pracowników sekretariatu sądu), a także takie osoby, które – nie będąc uczestnikami postępowania – uzyskały dostęp do akt (np. w związku z czynnościami z zakresu wizytacji czy nadzoru administracyjnego, praca naukowa, badawczą, czy w wyniku wykazania interesu prawnego). Jednocześnie, znajdzie zastosowanie wyłącznie wówczas, gdy w postępowaniu została wyłączona jawność rozprawy – co z jednej strony ma stanowić dla uczestników postępowania czytelny sygnał, że rozpoznawane w

postępowaniu informacje są informacjami poufnymi, a z drugiej strony – powinno zapobiegać zbyt szerokiej penalizacji.

Należy zauważyć, że projektowany przepis (zmieniający art. 23 u.z.n.k.) dokonuje jednocześnie implementacji art. 9 ust. 1 dyrektywy, nakładającego na państwa członkowskie obowiązek zapewnienia przestrzegania ochrony tajemnicy przedsiębiorstwa przez osoby, które uzyskały dostęp do takiej tajemnicy przez udział w postępowaniu sądowym lub wgląd do akt takiego postępowania (por. pkt V. 1 akapit 4 i 5 poniżej).

V. Zmiany w k.p.c. – art. 2 projektu

1. Art. 2 ust. 1 i 2 projektu przewiduje nowelizację k.p.c. w zakresie postępowania zabezpieczającego. Proponowane zmiany wynikają z konieczności transpozycji do polskiego porządku prawnego art. 10 ust. 2 i art. 11 ust. 4 dyrektywy, umiejscowionych w jej rozdziale II sekcji 2 pod tytułem „Środki tymczasowe i zabezpieczające”. Obejmują one nowelizację art. 739 § 1 k.p.c., zawartego w przepisach ogólnych o postępowaniu zabezpieczającym oraz dodanie nowego art. 755¹ k.p.c. – odnoszącego się do zabezpieczenia roszczeń innych, niż pieniężne w sprawach objętych zakresem dyrektywy 2016/943/UE.

Zmiana art. 739 § 1 k.p.c., odnosząca się do kaucji na zabezpieczenie roszczeń innych osób niż obowiązany, powstałych w wyniku wykonania postanowienia o zabezpieczeniu, implementuje art. 11 ust. 4 dyrektywy 2016/943/UE. Zgodnie z tą zmianą, na równi z sytuacją obowiązanego, w którą ingeruje postanowienie o zabezpieczeniu, traktowana będzie sytuacja innych osób, których prawa, stosownie do okoliczności, mogą być naruszone na skutek wykonania postanowienia o zabezpieczeniu (np. przechowawców towarów, których cechy zostały ukształtowane w następstwie czynu określonego w art. 11 u.z.n.k.). W konsekwencji poszerzeniu ulegnie również krąg osób uprawnionych z pierwszeństwem do zaspokojenia się z kaucji przed innymi należnościami zaraz po kosztach egzekucyjnych. Omawiane rozwiązanie poszerza istniejącą już w k.p.c. instytucję kaucji na zabezpieczenie.

Z kolei projektowany art. 755¹ k.p.c. ma na celu implementację art. 10 ust. 2 dyrektywy 2016/943/UE, który ma umożliwić sądowi orzeczenie zamiast środków zabezpieczenia przewidzianych w ust. 1 art. 10 dyrektywy 2016/943/UE, swoistej „kaucji” składanej przez pozwanego na zabezpieczenie roszczeń uprawnionego wynikających z dalszego

naruszania tajemnicy przedsiębiorstwa. Omawiany przepis znajdzie zastosowanie wyłącznie w postępowaniach dotyczących czynu nieuczciwej konkurencji, polegającego na pozyskaniu, ujawnieniu lub wykorzystaniu tajemnicy przedsiębiorstwa i tylko na wniosek obowiązanego. Należy zauważyć, że kształt proponowanego przepisu nawiązuje po części do konstrukcji przewidzianej w art. 742 k.p.c. dotyczącym możliwości zmiany lub uchylenia zabezpieczenia w przypadku wpłaty przez pozwanego sumy zabezpieczenia na rachunek depozytowy Ministra Finansów. Podobnie jak i w tym przypadku (por. art. 742 § 2 k.p.c.) przewiduje się, że orzeczenie sądu może zapaść tylko po przeprowadzeniu rozprawy. Takie rozwiązanie ma umożliwić odniesienie się powoda do wniosku pozwanego, a przede wszystkim wyjaśnienie szacowanej wartości ewentualnych przyszłych roszczeń powoda z tytułu dalszego naruszenia tajemnicy przedsiębiorstwa.

Nie ma natomiast potrzeby dokonywania zmian w innych przepisach k.p.c., w tym w szczególności w celu zapewnienia transpozycji przepisów dyrektywy nakazujących zapewnienie zachowania poufności tajemnicy przedsiębiorstwa ujawnianych w trakcie postępowania sądowego (art. 9 dyrektywy 2016/943/UE). Jak wskazano wyżej, implementację art. 9 ust. 1 dyrektywy zapewnia dodawany ust. 3 w art. 23 u.z.n.k. Jeżeli chodzi natomiast o art. 9 ust. 2 dyrektywy, to już aktualnie obowiązujące w polskim porządku prawnym rozwiązania ograniczają podmiotowo dostęp do akt sądowych do stron / uczestników postępowania i ich pełnomocników (art. 9 k.p.c.). Z kolei możliwość ograniczenia jawności rozprawy oraz dostępu do informacji o postępowaniu sądowym przez wzgląd na potrzebę ochrony tajemnicy przedsiębiorstwa zapewniają odpowiednio art. 153 § 1¹ k.p.c. i art. 5 ustawy z dnia 6 września o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2016 r. poz. 1764 oraz z 2017 r. poz. 933).

VI. Zmiany w u.o.k.i.k. – art. 3 projektu

Zmiana przepisów u.o.k.i.k. ma charakter wyłącznie techniczny. Zmieniany pkt 17 w art. 4 u.o.k.i.k. zawiera definicję tajemnicy przedsiębiorstwa dla potrzeb przepisów u.o.k.i.k. Jest ona tożsama z definicją tajemnicy przedsiębiorstwa zawartą w przepisach u.z.n.k. Art. 4 pkt 17 u.o.k.i.k. odwołuje się zatem do tego przepisu u.z.n.k., który zawiera definicję tajemnicy przedsiębiorstwa. Ponieważ w wyniku zmian przewidzianych w projektowanej ustawie definicja taka zostanie zawarta w art. 11 ust. 2 u.z.n.k., odesłanie

zawarte w art. 4 pkt 17 u.o.k.i.k. powinno dotyczyć art. 11 ust. 2 u.o.k.i.k. (zamiast dotychczasowego odesłania do art. 11 ust. 4 u.o.k.i.k.).

VII. Przepisy przejściowe i końcowe – art. 4 i art. 5 projektu

Projektowany art. 4 zawiera regulację o charakterze intertemporalnym.

W zakresie zmienianych przepisów u.z.n.k. (art. 1 projektu; są to przepisy z zakresu prawa materialnego – cywilnego i karnego) nowa regulacja znajdzie zastosowanie do oceny tych czynów nieuczciwej konkurencji polegających na naruszeniu tajemnicy przedsiębiorstwa, które nastąpią po wejściu w życie ustawy – zgodnie z ogólną zasadą niedziałania przepisów prawa wstecz.

Także w przypadku zmienianego przepisu ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów (art. 3 projektu) będzie on stosowany do stanów faktycznych zaistniałych po wejściu w życie ustawy. Stosowanie nowej definicji tajemnicy przedsiębiorstwa do oceny zachowań, które miały miejsce w okresie obowiązywania wcześniejszej definicji prowadziłyby bowiem do niczym nieuzasadnionego retroaktywnego działania nowych przepisów.

Natomiast w zakresie zmienianych przepisów kodeksu postępowania cywilnego (art. 2 projektu; są to przepisy z zakresu prawa cywilnego procesowego) proponuje się przyjęcie zasady bezpośredniego działania nowej ustawy, co oznacza, że zmieniane przepisy k.p.c. będą stosowane także do postępowań wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie ustawy. Przepisy te nie wprowadzają na tyle istotnych zmian w zakresie uprawnień procesowych stron, aby w tym przypadku odstępować od zasady bezpośredniego działania przepisów z zakresu procedury cywilnej.

Projektowany art. 5 określa datę wejścia w życie ustawy. Zgodnie z art. 19 ust. 1 dyrektywy 2016/943/UE państwa członkowskie powinny dokonać transpozycji dyrektywy do dnia 9 czerwca 2018 r.

Projekt ustawy jest zgodny z prawem UE.

Tekst ustawy zostanie przekazany po jej uchwaleniu i opublikowaniu w Dzienniku Ustaw Komisji Europejskiej zgodnie z art. 19 ust. 1 zdanie 2 dyrektywy 2016/943/UE.

Projektowana ustawa nie wymaga notyfikacji Komisji Europejskiej w trybie ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 362).

Projektowana ustawa nie zawiera przepisów technicznych w rozumieniu rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039, z późn. zm.).

Projektowana ustawa nie podlega zaopiniowaniu przez Europejski Bank Centralny na podstawie art. 127 ust. 4 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej.

Projektowana ustawa nie zawiera przepisów mających na celu ograniczenie biurokracji lub mogących spowodować jej wzrost.

Dokonując oceny przewidywanego wpływu projektu na działalność mikroprzedsiębiorców oraz małych i średnich przedsiębiorców, należy wskazać na akcentowane w preambule dyrektywy 2016/943/UE znaczenie harmonizacji przepisów o ochronie informacji stanowiących tajemnicę przedsiębiorstwa z punktu widzenia małych i średnich przedsiębiorców. Motyw 2 preambuły dyrektywy wskazuje, że dla małych oraz średnich przedsiębiorstw ochrona tajemnicy przedsiębiorstwa ma znaczenie w większym stopniu, niż dla pozostałych uczestników obrotu. Z uwagi na powyższe, w przypadku sektora MŚP niniejsza interwencja legislacyjna jest korzystna. Zapewni określony, dość wysoki standard ochrony informacji istotnych ze względu na pozyskanie oraz utrzymanie przez MŚP klienteli, a także zapewnienie prawidłowych mechanizmów w zakresie konkurencji.

Projekt ustawy został udostępniony, zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 248) oraz zgodnie z § 52 uchwały Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2016 r. poz. 1006, z późn. zm.), na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Rządowego Centrum Legislacji, zaś w Biuletynie Informacji Publicznej Ministerstwa Sprawiedliwości zamieszczony został odnośnik kierujący do odpowiedniej strony w BIP RCL. W procesie legislacyjnym nie wpłynęły zgłoszenia lobbingsowe.